

Platón

Je považován za jednoho z největších filozofů všech dob. Žil v létech 427 – 347 př. n. l. Ve svých dvaceti letech se setkal se **Sókratem** a osm let byl jeho oddaným žákem. Po Sókratově odsouzení, jímž byl hluboce otřesen, opustil rodné Athény. Procestoval mnoho zemí a údajně se dostal až do Egypta a Indie. Zde se seznamoval s východním náboženstvím, které ovlivnilo jeho filozofii. Rovněž se seznámil s učením pýthagorovců, které jej rovněž ovlivnilo. Po návratu do Athén založil filozofickou školu „**platónskou Akademii**“, kde vyučoval bezplatně.

Na rozdíl od svého učitele Sókrata, který po sobě nezanechal ani řádku, Platón napsal řadu spisů, které jsou studovány dodnes. Mezi nejznámější patří *Obrana Sókratova*, *Kritón*, *Prótagorás*, *Gorgiás*, *Politeiá*, *Faidros*, *Polítikos*, *Zákony* aj. Svá díla píše hlavně ve formě dialogu a jako hlavní postava zde vystupuje sám Sókratés. Ve svých dialozích mistrně zvládá jazykovou formu a se svou dialektikou, kterou přebírá od sofistů a dále ji rozvíjí, patří jeho díla k vrcholům světové literatury.

I když přebírá a rozvíjí sofistickou dialektiku, v mnohém s nimi nesouhlasí. Především s názorem Prótagora, že člověk je mírou všech věcí a že nemůže existovat žádná všeobecná míra. Znamenalo by to, podle Platóna, zničení základů vědy a mravnosti. Podobně, jako sofisté, **nedůvěřuje smyslovému poznání**. Nedůvěřuje také **nevědomému lpění na mravech předků**. Chybí zde vědomí důvodu správnosti tohoto jednání. Ve své filozofii Platón překračuje nejen sofisty, ale i svého učitele Sókrata. Jeho větu „*Vím, že nic nevím*“ překračuje v tom, že našemu myšlení a jednání je daná míra, kterou lze myšlenkově uchopit.

Nauka o idejích

Jako podnět k filozofování nachází Platón pud, zvaný „**erós**“. Erós představuje snahu o přechod od smyslového k nadsmyslovému či duchovnímu. Zabývání se krásou ve všech jejích podobách tento pud posiluje. Jako nástroj vnímání krásy vidí především **hudbu a matematiku** (odvrací se od smyslového k čisté formě poznání). Jako metoda k nazírání idejí je podle Platóna „**dialektické myšlení**“.

Ve svém slavném „**podobnosti o jeskyni**“ vykresluje Platón obraz našeho života a poznání. **Ideje** („obraz“) představují **říši obecných pojmů, rodů, druhů či principů**. Podle Platóna to však nejsou pouze jakési všeobecné pojmy, které si naše myšlení vytváří abstrahováním od jednotlivých věcí. Ideje jsou reálné a jedině ony mají pravou realitu. Existují ve vyšší duchovní sféře „**mimo svět**“. **Hmotný svět** představuje podle Platóna **nepravé bytí**, jsou to jakési **stíny idejí**. Vězením je nám náš způsob života. Tak, jak nám jej poskytují naše smysly.

Spor o to, zda nám poskytují vyšší skutečnost jednotlivé věci kolem nás nebo obecniny, představované Platónskými idejemi, je základní filozofická otázka. Ta vystupuje zejména v období středověké filozofie, představované tzv. *sporem o univerzálie*.

Na rozdíl od Sókrata Platón do své filozofie zahrnul i otázky týkající se přírody. Ale mnoho otázek nechal otevřených pro další generace filozofů, jako například: „jak se ideje, i když v nedokonalé formě, zjevují v hmotném světě?“

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

STŘEDNÍ
PRŮMYSLOVÁ ŠKOLA
STAVEBNÍ
OPAVA

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Pracovní list byl vytvořen v rámci projektu
"Nová cesta za poznáním", reg. č.
CZ.1.07/1.5.00/34.0034, za finanční podpory
Evropského sociálního fondu a rozpočtu ČR.

Uvedená práce (dílo) podléhá licenci Creative Commons
Uvedte autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko

Platónská etika

Podle Platóna má duše tři části: **myšlení** má sídlo v **hlavě**. Je to jediná část duše, která je *nesmrtelná*. Všechno naše poznání je vzpomínka na to, co duše vnímala v předešlých stavech a vtěleních; **vůle(cit)** se sídlem v **hrudi**; **žádostivost** se sídlem v **podbříšku**.

Zdatnost(ctnost) je, podobně jako u Sókrata, založena na věděni. Nejvýše stojí **idea nejvyššího dobra**. Platón ovšem v této otázce svého učitele překračuje. Rozkládá pojem zdatnosti na čtyři základní zdatnosti: **moudrost** je zdatností rozumu; **statečnost** je zdatností vůle; **uměřenost** řecky **sófrsyné**, je to rovnováha mezi požitkem a askézi, projevující se zvnějšku v ušlechtilé slušnosti; **spravedlnost** – jsou zde všechny ostatní zdatnosti zahrnuty. Je to vyvážený poměr tří částí duše a jejich zdatností.

Význam Platónské filozofie

Platónovo dílo je vrcholem řecké filozofie. V Platonově filozofii se sbíhá dosavadní řecká filozofie. Počínaje strnulou filozofií eleatů, Pýthagorem a jeho myšlence o stěhování duší, přes Hérakleitovu nauku bytí a dění, Sókratovskou etikou konče.

Platón na jedné straně dosavadní řeckou filozofii shrnuje, na druhé ji v mnohém překračuje. Je považován za **zakladatele idealistické filozofie**.

Literatura:

Störig, H.J. *Malé dějiny filozofie* vydalo nakladatelství Zvon Praha 1991, ISBN 80-7113-041-9